

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Evgraphi commentvm continens

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1908

Adelphoe I

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1594)

- comoediam Graecam hanc partem reliquerit, non uidetur a Terentio ullum crimen admissum, si id transtulit, quod
- 12 apud Graecos integrum manebat. ideo adiecit **12** EANDEM NOS ACTVRI SVMVS NOVAM, ut non iam sit hoc furtum, quod non a Latino dictum est, sed potius reprehensus hic 5 locus est, qui est *per negligentiam* praetermissus.* alia subinde proponitur quaestio, quod maledici homines frequentissime dicant Terentium adiuuari a nobilibus *et ingenio multorum comoedias eum scribere*: erat enim opinio, quod a Laelio et Scipione et a Seruilio adiuuaretur. sed hoc crimen 10 ad gloriam reuocat et confitetur satis laudabile esse se
- 20 *quidem* talibus uiris placere. — **20** QVORVM OPERA IN BELLO hic Scipio est Africanus, IN OTIO Laelius sapientissimus atque iustissimus, IN NEGOTIO uel Philus uel Seruilius, *ut diximus*, quorum opera unusquisque 'suo in tempore' in 15 necessitatibus suis usus est sine aliqua eorum superbia. *ita maxima gratia his omnibus debetur, ut potentes uiri sunt, quibus placere maximae laudis est*. deinde subiungit, cur officium suum non compleat, ut argumentum narret, quod senes primi ueniant argumenti continentes exposi-
- 24 tionem, et breuiter postulat audientiam **24** FACITE AEQVANIMITAS hoc est aequus animus *POSTEA AD SCRIBENDVM AVGEAT INDVSTRIAM*.

α* [6] 'reprehensus' autem interdum significat iterum prehensus.

I.

1.

- 26 **1** STORAX NON REDIIIT HAC NOCTE A CENA AESCHINVS uidetur hic, quanta cura sit de filio cogitare, *deinde altera, an* 25

3 integrum] intactum α || 4 hoc sit α || 5 quod] quia α || 8 nobilioribus α || 9 eum Schoell: eius codd. || 11 laudabile satis α || 12 uiris talibus α || 13 africanus est α || 15 suo quisque (pro in) tempore ante quorum α || 16 usus est ante in α || 19 non B, hic om. rell. | <non> narret AVS || 20 <qui> primi uenient et continent α || 22 aequos animos <ut habeatis> α

filiu metu an amore sint gubernandi. ac primo conquisitio est et interrogatio praecedens, quae duplex duplici sensu intelligi potest. nam nomen serui cum dixisset, possumus intelligere, quod non responderit, et ex hoc compererit, quod non reuersus sit filius, ut pronuntiemus per confirmationem 'non rediit hac nocte Aeschinus neque seruulorum quisquam, qui aduersum ierant'. rursus pronuntiatio altera esse potest, tamquam seruus Storax uocatus responderit et ipsum interroget 'non rediit hac nocte Aeschinus?'

- 28 *eiusque consensu, quod non redierit, ingressus sit. — 3 PRO- 10*
FACTO HOC VERE DICUNT sine dubio uerum est quod com-
memorant. — SI ABSIS VSPIAM AVT IBI SI CESSES <si> alicubi otiosus uiuas, melius est, ut eadem tibi eueniant quae
dicit uxor irata et de te cogitat, quam illa quae de te
cogitant parentes propitii, hoc est sancti et religiosi.* — 15
- 31 **6** *SI CESSES <si> alicubi amoris causa otiosus sis uel quiescas,*
uxor cogitat aut te amari aut te amare, quae animo con-
iugali de marito suspicatur. et haec cogitatio coniugis est, at
35 uero patris illa 10 EGO QVIA NON REDIIIT FILIUS QVAE COGITO
- 36 *ET QVIBVS NVNC SOLLICITOR REBVS. — 11 NE AVT ILLE ALSE- 20*
RIT ne frigore forte graui affectus sit. deinde thesis, quod*
39/40 dicit 14 QVOD SIT CARIUS QVAM EST IPSE SIBI. — **15** *AT*
EX ME HIC NATVS NON EST SED EX FRATRE quod supra pro-
 logus nuntiauit, quod argumenti partem senes, qui primi
 sunt, explicabunt. nam docet, quod hic adulescens in 25
 43 adoptionem sibi a fratre sit datus. — **18** *ET QVOD FOR-*
TVNATVM ISTI PVTANT VXOREM 'isti' qui duxerunt. —

α^* [15] timent, ne absentibus filiis aliquid mali eueniat (cf. Schlee).
 dehinc a generali ad speciale transit. [frigent.

*[21] id est mortuus sit (cf. Bruns et Schlee), quia morientes

4 responderit] sc. seruus | compererit (sc. Micio) Schopen:
 coeperit *codd.* || 5 reuersus *Lindenbr.*: -surus *codd.* || 9 inter-
 roget] sc. Micio || 12 *ibi* ubi *G* | si *add. W.* | <id est> alicubi α ||
 13 ut — quae] tibi euenire quod α || 14 uxor irata *post* cogitat
 α || 15 id est α | <ut> sancti *G*; et? || 16 si *add. W.* || 17 quae
 <utique> animo — suspicatur <quod alteram amet ac illi sit soli
 bene> *ante* 15 parentes α || 18 haec *ante* 17 cogitat *codd.*, *transp.*
W. || 19 redit α

- 50 **25** ILLE VT ITIDEM CONTRA ME HABEAT FACIO SEDVLO clementia et indulgentia mea facio, ut et ille diligat pariter. —
- 51 **26** NON NECESSE HABEO OMNIA PRO MEO IVRE AGERE ius enim patris est peccata corrigere filiorum. at hic per indulgentiam dixit non necessario sibi hoc incumbere, ut omnia 5 peccata corrigat, sed aliquid de iure proprio obliuiscatur. —
- 52 **27** POSTREMO ALII CLANCVLVV PATRE<S> QVAE FACIVNT . . . EA NE ME CELET CONSVFECI <FILIVM consuefecerit>, inquit, filium non me celare ea, quae alii faciunt patribus nescientibus. deinde iam thesis illa supponitur, uti non metu sed melius 10 amore liberi teneantur: **33** PVDORE INQUIT ET LIBERALITATE
- 64 LIBEROS RETINERE SATIVS ESSE CREDO QVAM METV. — **39** NIMIVM IPSE DVRVS EST PRAETER AEQVVM ET BONVM hic sermo magis ex persona Demeae accipiendus est, ut non Micio de fratre dixerit quod durus sit, <sed> potius Demea com- 15 motus, quod durus semper appellatus sit, magis hunc Micionem durum dicat praeter aequum et bonum, quod, dum clementiam custodit circa filium nimiam, sic eum in peccata prouocet, quod est quasi quoddam duritiae genus, non sentire quid criminis sit, quid ad decus 20 perueniat. — **40** ET ERRAT LONGE MEA QVIDEM SENTENTIA QVI IMPERIVM GRAVIVS CREDAT AVT STABILIVS VI QVOD FIT et multum quidem, sicut sentio, errat Demea, quod credit hoc grauius esse imperium et magis stabile quod ui conficitur, quam illud quod per amicitiam copulatur. ut 25 illud est Sallustii (Iug. 10, 4) 'non thesauri neque exercitus praesidia regni sunt, sed amici, quos neque armis parare neque pretio quisquam possit'. — **44** MALO COACTVS QVI SVVM OFFICIVM <FACIT> ut ostendat non rectum esse imperium id quod <ui> comparatur, quam illud 30

1 item Ter. || 2 ille <me>? || 8 FILIVM consuefecerit add. W. || 11 liberi ante amore α, om. G | teneant G || 14 Micio] mihi hoc G || 15 sed add. W. || 16 <qui> mitionem α || 17 dicat durum α || 18 nimiam ante circa α || 19 quasi om. G | duritiae] durum G || 20 <de>decus α || 21 pertineat? | mea post sententia G || 24 hoc] id α | et imperium G || 27 sed] verum α (Sall.) | armis cogere neque auro parare queas Sall. || 28 <comparare> quiquam posunt α || 30 ui add. Lindenbr.

quod amicitia adiungitur, quandoquidem quod oportet <et> ex persona sua est, id efficit non uoluntate, non sponte, sed ui coactus. *sed mala tam diu ista <non> efficit, quamdiu intelligit sciri posse, si aliter fecerit; ergo interim pauet et prospicit. sin autem sperat clam futurum esse quod facit,* 5 *reuertitur ad ingenium, uti male faciat.* at uero ille, qui ex animo facit, ex beneficio uictus, non ex terrore compulsus uult multam referre gratiam *bene meritis; licet ita praesens sit, licet absens sit, id ex animo facit semper ac complet ea quae recta sunt.* hoc ergo ad patres potius 10 pertinet, uti filii quod faciunt recte sua sponte faciant, non alieno metu *atque terrore,* quippe cum intersit inter dominum atque patrem: nam pater lenitate, dominus honoratur metu.

2.

- 81 1 HEM OPPORTVNE iracundi hominis continuo pro-15
nuntiata sententia est, qui salutatus resalutare noluit, *cum et supra dixisset (I 1, 55—56) 'saluum te aduenire, Demeca, gaudemus'. et hic, quod frequenter dixi, domo discedente quasi quaedam uidebatur esse profectio, ideo 'saluum te*
82 *aduenire gaudemus' dicit.* — 2 ROGAS ME NO<BI>S VBI 20
AESCHINVS SIET QVID TRISTIS EGO SIM interrogas me, quid ego tristis sim, cum Aeschinum filium non habemus? deinde
84 sumpsit generalem accusationem 4 QVEM NEQVE PVDET
QVICQVAM NEC METVIT QVEMQVAM NEC LEGEM PVSTAT TENERE
SE VLLAM. quoniam accusatores *constat* semper de praete-25
ritis fidem facere, sicut *et* crimen apponere, apponit hoc
86 6 NAM ILLA Q. A. H. F. S. O. M. Q. DESIGNAVIT. designare
proprie dicitur aliquid signatum legibus rumpere. deinde

1 quod 1. om. G | adiungit (iungit G) codd. | qm̄ (= quoniam) quidem codd. (recte?) | et add. W. || 3 non add. W. || 4 scire G, corr. W. || 9 ex] ei G || 10 hoc ergo] hic incipit cod. P || 13 lenitate] uoluntate Goetz | honoratur metu] metu ualet α || 16 qui] q; G || 20 ME] ne G || 24 se tenere G || 25 VLLAM — 27 M. Q. om. VS || 26 sic P | apponere <consuerunt> P || 27 NAM — DESIGNAVIT om. G | dissign- α

- positio ipsa est criminis, sed per augmentum. nam cum lenonis domum uel cellam potius adulescens esset ingressus, ut meretricem abduceret, hic exaggerans dicit **8** FORES EFFREGIT ATQVE IN AEDES IRRVIT ALIENAS; **9** IPSVM DOMIVM appellauit lenonem, deinde meretricem **10** MULIEREM *dixit.* et hoc quasi criminis genus probauit a testibus, quod **11** OMNES CLAMANT INDIGNISSIME FACTVM quod sibi multa dixerint et quod opinione apud populum turpi sit collocatus. deinde adiecit comparationem, quod facilius uita possit deprehendi ex hoc, quia eius frater ruri det operam ne sciens, quod eadem meretrix ipsi adulescenti rapta sit. sed omnis conclusio accusationis in Micionem, qui eius pater est, retorquetur, quod ipse filium corruperit lenitate. — **18** HOMINE IMPERITO NVMQVAM QVICQVAM INIVSTVS defensionem parans ab ea parte coepit, quae obiurgationem tenet, quia imperitus homo satis semper iniustus est: nihil enim credit rectum, nisi quod ipse fecit. parat autem defensionem adulescentiae sciens meretricem raptam. quod uero dixit **21** NON EST FLAGITIVM MIHI CREDE ADVLESCENTVLVM SCORTARI NEQVE POTARE NEQVE FORES EFFRINGERE **20** **104** <****>. — **24** TV <NVNC> TIBI AD LAVDEM DVCIS QVOD TVNC FECISTI INOPIA tu credis hodie esse gloriosum, quod tunc propter inopiam fecisti: non enim est laus ibi esse integrum tibi, ubi nullus est amicus, qui aut conctur uel possit corrumpere. — **30** ALIENIORE AETATE POST FACIET TAMEN actate, quae esset aliena, hoc est post adulescentiam. deinde dum molestiam senis uideret accusantis, quo eius iracundiam sedare posset, dicit omnem sumptum filio a se subministrari et sibi iam in adoptionem filium traditum, unde suam curam circa illum esse debere. at ille negat optime consulere, quod natura pater non sit ei: illum enim consilio dicit esse

2 esset] fuisset α || 5 lenonem appellauit α || 8 dixerint W.: -runt G || 13 retorquetur <et transfertur (-feretur VS)> α || 15 coepit (inc- VS) parte α || 17 fecerit G (recte?) || 21 lac. sign. W. || 32 est laus α || 24 nullus — corrumpere] non est possibilitas corrumpendi α || 31 <Tu> natura pater α | illum enim W.: ille G

patrem. ut Sallustius dicit (*Catil.* 6, 6) 'curae similitudine patres appellabantur'. postremo concludit, quod iam ueluti repetat filium, quem dedisset, ut iam de ipso cogitat. hac re territus discedit senex, cum iracundia tamen conqueritur, quod omnino alienus non sit a filio ac propterea cogatur de eo cogitare. — **61** NEC NIHIL* NEQVE OMNIA HAEC SVNT QVAE DICIT non omnino, quod dicit, nihil est etiam, non tamen omnia, quae dicit, uera sunt. namque <non> nihil haec molesta sunt, sed causam cumulare aegritudinis nolui, si etiam me irasci dicerem. tali ergo natura homo est, qui etsi placetur, tamen irasci non desinat. si ergo adiuuetur eius iracundia, pro certo fiet insania. nunc redit ad aestimationem an uere Aeschinus peccauerit, quod meretrices uniuersas dilexerit, quod omnibus dederit, quod iam paene taedio meretricum promiserit se uxorem esse ducturum, unde iam adulescentiae temperatam uim credebat. nunc autem quasi ad meretricum amores uidetur esse reuocatus, quia nescit pater, quod non sibi meretricem rapuerit sed fratri.

α* [5] per litoten aliquid (cf. *Bruns et Schlee*).

II.

1.

155 **1** OBSECO POPVLARES FERTE MISERO ATQVE INNOCENTI AVXILIVM haec scaena uim concertationis tenet sine ulla specie controuersiae: tantum in dictis quaedam qualitas continetur. [hoc nomen significat de populo, socios, eiusdem 156 condicionis.] — **2** OTIOSE NVNCIAM HIC CONSISTE hoc intelligendum ad mulierem dici, quae sublata est, ut secure 157 et otiose consistat. denique adiecit **3** QUID RESPECTAS NIHIL 25

2 concludit *G* || 8 non *add. W.* || 9 sed — insania] sed simulate ago, quia, si fratris iracundiam iuarem, protinus insaniret α || 10 <iam> me *G* | homo *W.*: εō *G* || 11 qui *Schoell*: quia *G* || 12 nunc redit *W.* (*duce Lindenbr.*): nam credit (redit α) *codd.* || 20 uim *om.* *G* || 21 controuersia *G* || 22 hoc — condicionis *secl. W.* (*interpol. ex Phorm. I 1, 1*) | significat *om.* *G* || 24 dici ad mulierem α || 25 respicias *GPV*